

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Warszawa, dnia 22.06. 1983 r.

DEPARTAMENT IV

T A J N E

L. dz. Ug 01700/83

68

I N F O R M A C J A nr 170

Otrzymują
Tow. Tow.:Cz. Kiszczyk
t. Ciastoń
K. StraszewskiGrupa "Zorza"
Gab. Min.dot. sytuacji w środowiskach kontrolowanych przez Departament IV MSW i Wydziały IV KW MO /według nadesłanych meldunków w dniu 22.06.br./.I. Problematyka wyznaniowaPrzebieg wizyty

W dniu 22.06.br., w 7 dniu pobytu w Polsce, papież przebywał w Krakowie występując ośmiokrotnie. Podczas uroczystości na Błoniach i w Nowej Hucie-Mistrzejowicach zawarł odniesienia do aktualnej sytuacji społeczno-politycznej w kraju.

1. Uroczystość na Błoniach

Na krakowskich Błoniach kard. Macharski - metropolita krakowski - w trakcie powitania wygłosił krótkie przemówienie religijno-okolicznościowe /stenogram w załączeniu/. Papież dokonał beatyfikacji Rafała Kalinowskiego i Alberta Chmielowskiego. Przedstawiając sylwetki beatyfikowanych zaakcentował ich patriotyzm, cierpienia dla Ojczyzny, udział w Powstaniu Styczniowym i zesłanie na Syberię. Stawiał ich za wzór postaw dla współczesnych pokoleń - potrzeby wytrwałości, godności i nadziei. Stwierdził m.in. "oni temu narodowi, dani są jako znaki zwycięstwa... Tej mocy, która jest potężniejsza od każdej ludzkiej słabości... od każdej przemocy". W końcowej części wystąpienia Jan Paweł II powiedział "Jezu Chryste, polecam ci trudne dziś i jutro mojego Narodu i polecam ci jego przyszłość" /stenogram w załączeniu/.

Na zakończenie uroczystości na Błoniach na uwagę zasługują końcowe słowa, w których papież przekazał pozdrowienia wszystkim cierpiącym i pozbawionym wolności, wszystkim nieobecnym z różnych powodów /stenogram w załączeniu/.

2. Konsekracja kościoła pw. Maksymiliana Kolbe w Nowej Hucie Mistrzejowicach

O godz. 17,00 w Nowej Hucie-Mistrzejowicach papież dokonał poświęcenia kościoła pw. Maksymiliana Kolbe. W uroczystości uczestniczyło około 100 tysięcy wiernych. W kazaniu papież podkreślił znaczenie budownictwa sakralnego i rozwoju organizacyjnych struktur Kościoła dla właściwego prowadzenia pracy duszpasterskiej, oraz zasługi inicjatora budowy wspomnianego kościoła - ks. J. Kurzeji, a także życzliwy stosunek władz, które udzieliły zezwolenia na budowę. Mówiąc o roli wiernych w powstawaniu nowych kościołów, powiedział: "Nowa Huta patrzy na stary Kraków i uczy się dziejów człowieka żyjącego od stuleci na polskiej, nadwiślańskiej ziemi - człowieka, chrześcijanina wyznawcy Chrystusa. Nowa Huta patrzy na królewski Kraków - i dopisuje do jego dziejów nowy rozdział... Ci ludzie tu w Mistrzejowicach, w Nowej Hucie stanowią nowe pokolenie, które dzień po dniu wyrasta z wielkiej i ciężkiej pracy przemysłowej. Ziarno ewangelii pada na glebę tej pracy... Dlatego dzieło ewangelizacji w parafii nowohuckiej winno być w szczególny sposób zespolone z wielką sprawą godności pracy ludzkiej i chrześcijańskiej godności". Na zakończenie wystąpienia papież podziękował mieszkańcom Nowej Huty za wszystkie nowo wybudowane kościoły w tym mieście, stwierdzając: "wyrosły one tutaj na tle wysokich pieców i kominów fabrycznych, dzięki waszej wierze i dzięki waszej chrześcijańskiej solidarności".

3. Zakończenie Synodu Metropolii Krakowskiej

Jan Paweł II uczestnicząc w zakończeniu Synodu Prowincjonalnego Metropolii Krakowskiej podziękował biskupom z diecezji wchodzących w jej skład /katowickiej, tarnowskiej, częstochowskiej i kieleckiej/ za udział w pracach Synodu, a także duchowieństwu zakonnemu i świeckim działaczom katolickim, którzy w ciągu 10 lat pracy sprecyzowali kierunki i metody zwiększenia skuteczności duszpasterskich oddziaływań Kościoła.

4. Frekwencja i dekoracje

W uroczystości na Błoniach krakowskich uczestniczyło ponad 900.000 osób. Służby porządkowe na wejściach do sektorów odebrały 28 transparentów. Mimo tych działań i apelów służb porządkowych stwierdzono 20 transparentów o treściach: "Solidarność Mazowsze - Warszawa"; "Solidarność Wiejska - Poznań"; "Solidarność Radom - czeka"; "Solidarność" ze znakiem Polski Wależącej; "NZS". W momencie rozpoczęcia uroczystości zostały one zwinięte. Podczas nabożeństwa nie odnotowano zakłóceń porządku publicznego.

Przed rozpoczęciem uroczystości w Mistrzejowicach, stwierdzono wnoszenie okrzyków "Ojczyźnie ratuj" i nieliczne transparenty o tekstach "Solidarność"; "KPN"; "NZS", które w trakcie uroczystości zostały zwinięte.

5. Zapowiedź spotkania gen. Jaruzelskiego z papieżem

Telewizyjna informacja o spotkaniu Jana Pawła II z gen. Jaruzelskim w Krakowie, w środowiskach kontrolowanych przez Departament IV MSW, generalnie wywołała duży i pozytywny rezonans. Ożywione komentarze koncentrują się na eksponowaniu następujących elementów:

- spotkanie zobowiązuje Kościół i przekreśla rachuby opozycji na uzyskanie poparcia Kościoła w walce z władzami.
- fakt, że dojdzie do nieprzewidzianego programem spotkania, przekreśla spekulacje i rachuby Zachodu, że przebieg wizyty stworzy dysonans między władzami a Kościołem;
- jest potwierdzeniem prawdziwości deklaracji władz o niekoniunkturalności polityki wyznaniowej;

Księża z zakonu dominikanów w Warszawie wyrażają przekonanie, że ponowne spotkanie gen. Jaruzelskiego z Janem Pawłem II zostało uzgodnione podczas rozmów w Belwederze. Przypuszcza się, że gen. Jaruzelski świadomie dał papieżowi możliwość skonfrontowania jego ocen z rzeczywistą sytuacją w kraju. Dominikanie oceniając ostatnie publiczne kazanie papieża w Mistrzejowicach jako pozytywne wnioskuje, że papież dostrzeża normalizację sytuacji w Polsce i na tej podstawie spodziewają się, że nie będzie trudności w uzgodnieniu ocen.

Byli działacze NSZZ RI "Solidarność" /ze szczebla krajowego/, uważają, że ponowne spotkanie gen. Jaruzelskiego z Janem Pawłem II można ocenić następująco:

- papież chce w ten sposób zatrzeć niemiłe wrażenie, jakie mogły wywołać u władz, niektóre fragmenty jego przemówień;
- korzystny przebieg wizyty Kościół zamierza zdyskontować uzyskaniem dodatkowych koncesji.

Dziennikarze z pism ludowych spekulując na temat motywów i przyczyn ponownego spotkania biorą pod uwagę następujące elementy:

- Kościół opracował i zamierza przedstawić gen. Jaruzelskiemu nowe propozycje w sprawie szybszego zbudowania porozumienia narodowego;
- gen. Jaruzelskiemu zależy na wykorzystaniu dobrych stosunków papieża z kard. Królem, w celu spowodowania przez tego ostatniego, by prezydent Reagan złagodził sankcje gospodarcze wobec Polski;

6. Komentarze i opinie w związku z wizytą papieża

- w ocenie arcybpa Śróby-ordynariusza poznańskiego źle wypadła uroczystość w katedrze poznańskiej gdzie nie został zrealizowany cały program - nie odbyło się planowane spotkanie z duchowieństwem. Także uroczystość powitania i pożegnania na lądowisku była zbyt sztywna i kontrastowała z entuzjastycznym zachowaniem wiernych;
- w środowisku kurialnym woj. katowickiego wysoko oceniono organizacyjne przygotowania i przebieg imprezy w Katowicach. Bp Bednorz, który dnia 21.06. przebywał na uroczystościach na Górze św. Anny stwierdził, że Katowice były przykładem wzorowej dyscypliny i sprawności.
- w Stowarzyszeniu PAX podkreśla się, że pobyt papieża we Wrocławiu i na Górze św. Anny zawierał wyraźne akcenty antyniemieckie. Uważa się jednak, że Episkopat Niemiecki zachowa spokój. Należy liczyć się z reakcją kół rewizjonistycznych, które mogą w związku z tym podjąć wojnę propagandową;
- kierownictwo PZKS stwierdza, że pobyt papieża wpływa uspokajająco na atmosferę kraju i stabilizację sytuacji politycznej w świecie w zakresie stosunku państw zachodnich do Polski. Zachodnie naciski na Polskę są zbyt duże, aby sytuacja zmieniła się zaraz po wyjeździe papieża. Można jednak bardziej liczyć na zmianę postawy państw zachodnich niż USA;
- w środowisku kierownictwa ChSS wyraża się opinie, że wizyta papieża spowoduje przede wszystkim umocnienie pozycji władz i wpłynie korzystnie na nastoję społeczne.
- księża z terenu diecezji tarnowskiej podkreślają wielkie znaczenie polityczne wizyty papieża na Ziemiach Zachodnich. Uważają, że w związku z tym może dojść do spadku popularności papieża na Zachodzie z uwagi na niezadowolenie kleru niemieckiego, który ma duże wpływy w Europie i świecie. Stwierdzają, że wystąpienie papieża dot. historii ziem piastowskich było odpowiedzią na zskusy min. Zimmermana i przywódcy organizacji ziomkowskich w RFN;
- kler poznański oceniając wystąpienie papieża w Poznaniu uważa, że było ono wyważone. Oczekiwano bardziej radykalnych treści. Stwierdzają, że nawiązanie przez papieża do pomnika ofiar "czerwca 56" poprzez historyczny rys pomnika serca Jezusa było celowym zneutralizowaniem wymowy pomnika "Czerwca 56";

72

- inteligencja wiejska dotychczasowy przebieg wizyty papieża ocenia się jako pomyślny dla władz państwowych i Kościoła. Wypowiadane przez papieża aluzje polityczne nie są nowymi sprawami ani nie stanowią też nowego programu solidaryzmu /doktryna społeczno-polityczna, na której bazuje Kościół/. Większość ludzi, która przychodzi na spotkanie z papieżem pragnie je przeżyć i jest po nim rozładowana. Natomiast młodzież przychodzi i czeka na okazję do agresywnych zachowań;
- w zakładach kompleksu gospodarki żywnościowej woj. białostockiego b. działacze i członkowie "Solidarności" zawiedzeni są wystąpieniami papieża. Uważali oni, że Jan Paweł II nawiąże do tej organizacji i zaaprobuje działalność podziemia. Byli też przekonani, że papież wystąpi oficjalnie o reaktywowaniu tych związków;
- w centralnych obiektach kompleksu gospodarki żywnościowej wyrażane jest uznanie dla papieża za jego konsekwentne stanowisko w sprawach międzynarodowych m.in. w wypowiedziach nt. Ziem Zachodnich. Zdaniem wielu rozmówców spokojny przebieg wizyty przyczyni się do podniesienia autorytetu władz w społeczeństwie;

Uroczystości religijne w kościołach parafialnych na terenie kraju odbywają się z frekwencją znacznie niższą niż w analogicznym okresie ubiegłego roku. Poza jednostkowymi przypadkami nie stwierdza się wystąpień publicznych zawierających odniesienia do sytuacji w kraju ani oceniania politycznych aspektów wizyty Jana Pawła II.

W rozmowach księży z wiernymi dominuje kilka tematów związanych bezpośrednio z przebiegiem wizyty papieża:

- wyrażanie na ogół dezaprobaty dla osób, które demonstracjami o charakterze politycznym naruszały religijny charakter spotkań z papieżem;
- negatywne oceny pracy kościelnej służby porządkowej, która zdaniem wielu księży dopuszczała do powstawania bałaganu nawet w sektorach bezpośrednio przylegających do ołtarzy, przy których papież odprawiał nabożeństwa. Księża uczestniczący w uroczystościach mają za złe porządkowej służbie kościelnej to, że właściwie wyłączała się z działania z chwilą odjazdu papieża i nie udzielała pielgrzymom pomocy w trakcie rozchodzenia się.

Stwierdzono, że wielu księży zarówno w wystąpieniach publicznych, jak i w rozmowach prywatnych z wiernymi wyraża niezadowolenie ze zbyt ubogich dekoracji domów. Niektórzy księża apelują, żeby nawet na ostatni dzień pobytu papieża w Polsce przygotować dodatkowe dekoracje okien. W sprawie niezadowolenia księży z niedostatecznych dekoracji, charakterys-

tycznym jest przykład ks. A. Misia z parafii Drogomyśl /woj. bielskie/, który powołał trzyosobową komisję z zadaniem stwierdzenia jak udekorowane są domy. Wierni, którzy nie udekorowali swoich budynków otrzymali nagany oraz ostrzeżenie, że jeśli natychmiast tego nie uczynią, to "nigdy już nie otrzymają paczki z darów zagranicznych".

II. Działania

W wyniku działań operacyjnych przeprowadzonych przed rozpoczęciem uroczystości na Błoniach krakowskich i w Mistrzejowicach /Nowa Huta/ spowodowano wyeliminowanie 30 spośród 50 transparentów o treściach politycznych. Uzyskano to zainspirowaniem kierownictwa kościelnej służby porządkowej do zapewnienia o zwinięciu transparentów nawet o treści religijnej.